

Halina Łach

IX Ogólnopolskie Forum Historyków
Wojskowości, Olsztyn-Waplewo,
12-14 września 2007 r.

Echa Przeszłości 8, 346-350

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Halina Łach

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

IX OGÓLNOPOLSKIE FORUM HISTORYKÓW WOJSKOWOŚCI, OLSZTYN-WAPLEWO, 12–14 WRZEŚNIA 2007 R.

Wśród nauk wojskowych coraz większego znaczenia nabiera myśl wojskowa jako dziedzina wiedzy. Jest obszarem badan i zainteresowań wielu środowisk: teoretyków i praktyków wojskowych, historyków, filozofów, politologów, geografów, topografów, archiwistów, studentów itp. Gromadzi doświadczenia z zasad sztuki wojennej, prawa walki zbrojnej oraz wojny i historii wojen.

Rozwój myśli wojskowej miał miejsce w każdej epoce historycznej i podyktowany był zapotrzebowaniem strategów. Liczba prowadzonych wojen, zmiany zachodzące w sztuce wojennej, postęp w technicznych środkach walki i masowość armii biorących udział w starciach zbrojnych wymagały podbudowy teoretycznej umożliwiającej uzyskanie największej efektywności w działaniach militarnych.

Zainteresowanie myślą wojskową w czasach współczesnych podyktowane jest potrzebą praktycznego wykorzystania dorobku teoretycznego. On odpowiada sposoby konstruowania prognoz określających charakter przyszłej wojny, bądź użycie sił zbrojnych w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych lub jak należy wykorzystać efekty militarne do celów politycznych.

W tej sytuacji zachodzi potrzeba podejmowania naukowej dyskusji, prowadzenia dalszych prac badawczych oraz pomnażanie dorobku teoretycznego prowadzącego do ujednoczenia poglądów objętych pojęciem *myśl wojskowa*¹ mająca wpływ na narodowe doktryny obronne.

Poszukując sposobu podzielenia się i zaprezentowania dorobku teoretycznego myśli wojskowej, dokonania oceny stanu badań polskiej myśli wojskowej na przełomie XX i XIX wieku oraz określenie kierunków rozwoju, środowisko naukowe historyczno-wojskowe Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego postanowiło zorganizować IX Ogólnopolskie Forum Historyków Wojskowości² na temat: *Polska myśl wojskowa na przestrzeni dziejów*. Z uwa-

¹ Myśl wojskowa to ogół poglądów na wojnę i jej prawidłowości uwzględniających znajomość praw przebiegu wojen minionych i współczesnych, przewidywań dotyczących charakteru przyszłych wojen, ogólnych zasad ich prowadzenia i sposobów bojowego wykorzystania wojsk. Zob. L. Wyszczelski, *Historia myśli wojskowej*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2000, s. 6.

² Tradycja cyklicznych debat przedstawicieli nauki historyczno – wojskowej zapoczątkowana została w 1994 r. z inspiracji prof. dr hab. Benona Miśkiewicza, badacza wielce zasłużonego dla historii wojskowej, autora wielu znaczących prac naukowych. I Forum Historyków Wojskowych

gi na stosunkowo młodą, dopiero co powstającą specjalizację wojskową, kadra naukowa instytutu była zaszczycona i wyróżniona przez badaczy historyków wojskowych, że przypadł jej zaszczyt zorganizowania konferencji o wymiarze międzynarodowym. Był to wyraz i dowód uznania dla dorobku naukowego Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych.

Miejscem obrad IX Ogólnopolskiego Forum Historyków Wojskowości zorganizowanego 12–14 września 2007 r. było Centrum Humanistyczne Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i Wojskowy Dom Wypoczynkowy „Warmia” w Waplewie.

Organizatorem konferencji był Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Olsztynie, Komisja Historii Wojskowej Komitetu Nauk Historycznych PAN oraz Stowarzyszenie Historyków Wojskowości i Wojskowe Biuro Badań Historycznych Ministerstwa Obrony Narodowej.

Patronat Honorowy nad Forum objął Minister Obrony Narodowej Aleksander Szczygło, Prezydent Miasta Olsztyna Czesław Jerzy Małkowski oraz Rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego prof. dr hab. Ryszard Górecki. Natomiast w skład Komitetu Naukowego weszli: Przewodniczący Komitetu Naukowego Forum dr hab. Norbert Kasperek, prof. UW-M, Dziekan Wydziału Humanistycznego oraz Rada Naukowa, w skład, której wchodziłi profesowie z różnych środowisk naukowych. Komitet Organizacyjny stanowili pracownicy Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych: dr Wiesław Łach, dr Dariusz Radziwiłłowicz, mgr Tomasz Gajownik.

Na obecne Forum przybyli uczestnikami forum byli przedstawiciele środowisk naukowych szkół wyższych i instytucji zajmujących się naukowo i dydaktycznie problematyką myśli wojskowej, doświadczeniami związanymi z szeroko pojętym uczestnictwem Wojska Polskiego w kształtowaniu naszych dziejów.

Temat forum *Polska myśl wojskowa na przestrzeni dziejów* nie był przypadkowy, gdyż w następnym roku przypada 140 rocznica urodzin marszałka Józefa Piłsudskiego, stąd organizatorzy i uczestnicy chcieli oddać cześć i pamięć najwybitniejszemu przedstawicielowi polskiej myśli wojskowej oraz zainaugurować obchody 600 rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Ponadto w zamysle organizatorów tematyka badawcza powinna była stać się podstawą dyskusji nad niżej przedstawionymi zagadnieniami:

- kierunki rozwoju historii wojskowej,
- kształtowanie świadomości historycznej,
- specjalizacja wojskowa jako przedmiot kształcenia studentów historii,
- rola Wojska Polskiego wobec wyzwań XXI wieku.

odbyło się w Poznaniu na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w 1994 r. Kolejne miały miejsce w: Warszawie w Wojskowym Instytucie Historycznym Akademii Obrony Narodowej w 1995, Toruniu (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) – 1996, Koszalinie (Politechnika Koszalińska) – 1998, Gdyni (Akademia Marynarki Wojennej) – 1999, Piotrkowie Trybunalskim (Akademia Świętokrzyska, Filia w Piotrkowie) – 2001, Siedlcach (Akademia Podlaska) – 2003, Częstochowie (Akademia im. J. Długosza) – 2005.

W pierwszym dniu po przyjeździe, jeszcze przed rozpoczęciem obrad plenarnych, uczestnicy zostali zaproszeni na spotkanie do ratusza przez Prezydenta Olsztyna Czesława Jerzego Małkowskiego. Podczas spotkania wśród licznej grupy profesorów, interesująca była wymiana poglądów na temat współpracy polsko-niemieckiej w regionie warmińsko-mazurskim oraz roszczeń rodzin niemieckich do pozostawionego mienia. Stwierdzono, że dla budowania pozytywnego wizerunku polityki zagranicznej Polski i stosunków między obu państwami, jest to problem wymagający pilnego uregulowania legislacyjnego przez organy konstytucyjne państwa. Na zakończenie wizyty Prezydent Olsztyna życzył uczestnikom Forum owocnych obrad oraz miłego pobytu w regionie warmińsko-mazurskim.

Uroczyste otwarcie Forum odbyło się około godziny 14.30 w Centrum Humanistycznym UWM w sali teatralnej. Wystąpienia powitalne wygłosili Dziekan Wydziału Humanistycznego dr hab. Norbert Kasperek, prof. UWM, który zaprezentował dorobek z historii wojskowej środowiska naukowego Uniwersytetu. Następnie Dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych dr hab. Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew, prof. UWM, uroczystie przywitała gości, zaprosiła do zmagania intelektualnych oraz podziękowała organizatorom i sponsorom za przygotowanie konferencji. Prodziekan Wydziału Humanistycznego dr Andrzej Korytko i Wicewojewoda Warmińsko-Mazurski Jacek Mrozek również w tej części programu wystąpili z krótkimi przemówieniami zapraszającymi do otwarcia konferencji.

Z Komitetu Organizacyjnego dr Wiesław Łach odczytał nadesłane listy, mające charakter uroczysty od JM Rektora UWM prof. dr hab. Ryszarda J. Góreckiego, prof. dr hab. Benona Miśkiewicza i Ministra Obrony Narodowej Aleksandra Szczygło.

Sponsorzy konferencji przywiązując dużą wagę do dorobku naukowego i popularyzacji badań z zakresu historii wojskowej na obecnym Forum postanowili nagrodzić najlepsze opracowania monograficzne wyróżnione w konkursie zorganizowanym przez Stowarzyszenie Historyków Wojskowości i Wojskowe Biuro Badań Historycznych. Medale honorowe Historia Militaris Polonica wręczone zostały dla najbardziej zasłużonych historyków wojskowości. Wśród nagrodzonych byli m.in. dr Grażyna Bołcun oraz dr Jerzy Tomczyk.

W drugiej części obrad pierwszego dnia zaprezentowano referaty wprowadzające w tematykę konferencji. Prof. zw. dr hab. Karol Olejnik wygłosił referat na temat *Początki polskiej myśli wojskowej do XVIII w. (próba oceny)*, prof. dr hab. Lech Wyszczelski, *Kierunki polskiej myśli wojskowej w latach 1914–1939*, prof. dr hab. Tadeusz Panecki, *Refleksje nad polską myślą wojskową w II wojnie światowej*, dr hab. Zygmunt Matuszak, prof. AS, *Kierunki rozwoju polskiej myśli wojskowej po 1945 r.* gen. broni dr Lech M. Konopka, *Współczesne kierunki polskiej myśli wojskowej*, prof. dr hab. Waldemar Rezmer, *Specjalizacja „Historia wojskowa, służb mundurowych i specjalnych” na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu*. W niniejszych wystą-

pieniach starano się zawrzeć całość dotychczasowego dorobku historii polskiej myśli wojskowej na tle myśli powszechnej oraz wskazać kierunki jej dalszego rozwoju.

W trzydniowym Forum uczestniczyło czynnie ponad 90 naukowców. Ze względu na dużą liczbę zgłoszonych referatów organizatorzy zaplanowali obrady w drugim dniu, w czterech sekcjach chronologiczno-problemowych: Sekcja I – *Staropolska, nowożytna i nowoczesna myśl wojskowa* prowadzona przez prof. dr hab. Karola Olejnika i prof. dr hab. Janusza Wojtasika, Sekcja II – *Myśl wojskowa RP – refleksje ogólne*, pod kierownictwem prof. dr hab. Antoniego F. Komorowskiego i prof. dr hab. Lecha Wyszczelskiego, Sekcja III – *Polska myśl wojskowa okresu międzywojennego i II wojny światowej* pod przewodnictwem prof. dr hab. Tadeusza Paneckiego i prof. dr hab. Waldemara Rezmera oraz ostatnia Sekcja IV – *Polska myśl wojskowa po II wojnie światowej* prowadzona przez prof. dr hab. Jerzego Przybylskiego i dr hab. Zygmunta Matuszaka. Wszyscy uczestnicy Forum w poszczególnych sekcjach mogli zaprezentować wyniki swoich badań odnośnie myśli wojskowej. Wnioski z obrad z poszczególnych sekcji zostały zebrane i zaprezentowane przez prowadzących w ostatnim dniu konferencji.

Po południu drugiego dnia obrad uczestnicy mogli brać udział w spotkaniach dyskusyjnych zespołowych, a dla chetnych zorganizowano wycieczkę do Grunwaldu i do Olsztyńka. W Grunwaldzie zwiedzono pola bitwy, a w Olsztyńku Skansen Budownictwa Ludowego.

Ważne kwestie podjęto w ostatnim dniu Forum. Pierwsza dotyczyła kształcenia historyków wojskowości, druga podejmowania badań i współpracy ze środowiskiem naukowym litewskim. W pierwszej zaprezentowany został referat przez prof. dr hab. Czesława Grzelaka *Specjalizacja wojskowa w kształceniu studentów historii – doświadczenia*, w drugiej dr Valdas Rakutis z Litwy przedstawił *Perspektywy rozwoju międzynarodowej współpracy historyków wojskowych w Centralno-Wschodniej Europie*. Również z Litwy dr Jonas Vaicenonis wygłosił referat na temat *Wojskowa historia na Uniwersytecie im. Witolda Wielkiego w okresie 1994–2007 i jej perspektywy*.

W dalszej części obrad zostały wygłoszone sprawozdania przewodniczących sekcji: prof. dr hab. K. Olejnik zasygnalizował, iż tematyka prezentowana przez uczestników pierwszej sekcji była bardzo rozrzucona, teoria wojskowa oparta i podbudowana została o działania zbrojne. Zazaczył, że z optymizmem patrzy na badania z historii wojskowej, gdyż środowisko badaczy reprezentowane było przez ludzi młodych. Przewodniczący sekcji II prof. dr hab. L. Wyszczelski skoncentrował się na nowych źródłach, twierdząc że dostarczają nowej wiedzy dla współczesnych prognoz odnośnie konfliktów zbrojnych. Prof. dr hab. T. Panecki podkreślił, że w trzeciej sekcji myśl wojskowa zaprezentowana została przez środowiska naukowe z różnych szkół wyższych i Oddziałów Instytutu Pamięi Narodowej. Badania naukowe z historii wojskowej prowadzone przez badaczy IPN mają dużą wartość badawczą i poznawczą. Przewodniczący sekcji czwartej dr hab. Z. Matuszak

zwrócił uwagę, że myśl wojskowa po 1945 r. dopiero się rozwija i tworzone są podstawy do dalszych badań.

Na zakończenie Forum podsumowania obrad dokonał Dziekan Wydziału Humanistycznego dr hab. N. Kasperek, z prezentacją na temat *Polska myśl wojskowa na przestrzeni dziejów*. Następnie złożył serdeczne podziękowania uczestnikom IX Ogólnopolskiego Forum Historyków Wojskowości za przybycie na obrady, a organizatorom za trud i pracę włożoną w organizację konferencji. Po czym IX Ogólnopolskie Forum Historyków zostało zamknięte.

Izabela Lewandowska

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

WSPÓŁCZESNA PROBLEMATYKA BADAWCZA GEOGRAFII HISTORYCZNEJ I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W POLSCE. SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI

W dniach 19–20 września 2007 r. odbyła się II Ogólnopolska Konferencja Naukowa na temat: „Współczesna problematyka badawcza geografii historycznej i dziedzictwa kulturowego w Polsce”. Organizatorem konferencji był Zakład Geografii Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego, kierowany przez prof. dr hab. Mariusza Kuleszę, oraz Oddział Łódzki Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Pierwsza konferencja z geografii historycznej, zorganizowana po 42 latach, miała miejsce w lutym 1994 r. w Instytucie Geografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przypomniano ważną rolę geografii historycznej w kształtowaniu świadomości narodowej oraz rangi dziedzictwa w krajobrazie osadniczym. Jej celem było dokonanie przeglądu badań oraz aktywizacja badawcza geografów w dziedzinie geografii historycznej osadnictwa. Po 13 latach przerwy środowisko geografów historycznych i badaczy dziedzictwa kulturowego ponownie zebrało się, by zastanowić się nad obecnym miejscem geografii historycznej w Polsce. Drugim celem konferencji był jubileusz 70-lecia życia i ponad 45 lat pracy naukowej prof. dr hab. Marka Kotera, jednego z najwybitniejszych współczesnych geografów historycznych, znanego w świecie twórcy łódzkiego ośrodka geografii historycznej oraz łódzkiej szkoły geograficzno-historycznej.

W obradach wzięło udział kilkudziesięciu naukowców z wielu ośrodków w Polsce (Łódź, Gdańsk, Katowice, Warszawa, Opole, Wrocław, Słupsk i Olsztyn). Prawie wszyscy byli geografami, dwoje (M. Kulesza i J. Wendt) geografami i historykami i jeden (autorka niniejszego sprawozdania) – historykiem.